

фирм за обмежений об'єм платежеспособного спрoса потребителів, вeдущаяся фирмами на доступних им сегментах ринка". Данне определение ограничивает сферу конкуренции только той борьбой, которую вeдут фирмы, продвигая на рынок свои товары и услуги, указывает на причину возникновения конкуренции (ограниченный об'єм платежеспособного спрoса), уточняет место, где развивается конкуренция - доступный предприятию сегмент рынка.

Предметом конкуренции является товар или услуга, посредством которых фирмы-соперники стремятся завоевать признание и деньги потребителя. В более широком смысле предметом конкуренции можно назвать некое благо, которое заключает в себе товар или услуга. *Объектом* конкуренции является потребитель, и в этом качестве он имеет возможность сказать свое последнее решающее слово на рынке.

Вследствие такого разделения "предмета" и "объекта" в конкурентной борьбе существует две сферы воздействия: товар как средство удовлетворения потребности (предмет), с одной стороны, и потребитель (объект) - с другой, а значит и различные методы и приемы конкурентной борьбы, и, соответственно, различно их влияние.

В связи с этим, предприятиям для достижения эффективности хозяйственной деятельности необходимо изучать указанные элементы и возможности влияния на них посредством управления факторами конкурентного преимущества, иными словами, посредством разработки и реализации конкурентной стратегии на избранном рынке или его сегменте.

Ткач В.Ю.

СПЕЦИФІКА МІГРАЦІЇ РОБОЧОЇ СИЛИ В РЕГІОНАЛЬНОМУ ЕКОНОМІЧНОМУ ПРОСТОРІ

Сучасний регіональний європейський простір перенасичений робітниками-мігрантами. Міграційні процеси перебувають в епіцентрі уваги світового та європейського співтовариств, національних урядів більшості держав світу.

Проблеми міграції населення справедливо привертають до себе увагу провідних вчених, дослідників. Як вважає професор Філіпенко А.С., міжнародні міграційні процеси потребують регулювання з боку держав, які беруть участь в обміні трудовими ресурсами. На його думку, міжнародне регулювання даних процесів сприяє організованим та планомірним переміщенням робочої сили [2]. Міграційні переміщення характеризуються еміграцією (примусовий або добровільний виїзд населення за кордон) та імміграцією (в'їзд до іншої країни на певний період). Сучасну міграційну ситуацію в світі визначають основні імпортери робочої сили. Мова йде про такі країни, як: США, Канада, країни-члени ЄС, Австралія, деякі країни Близького Сходу тощо. З розвитком міжнародного руху робочої сили створювались і вдосконалювались механізми державного управління міграційними потоками. Міжнародна міграція робочої сили та проблеми, спричинені нею, викликали необхідність створення системи державного та міжнародного регулювання [3].

Рух трудових ресурсів набирає різних форм, серед яких виділяють: природний, територіальний, галузевий, професійний, кваліфікаційний та соціальний. Найбільшу увагу привертає територіальний рух робочої сили. Хоча посилюється значення й інших форм у міру еволюції міжнародного ринку робочої сили. Якими б не були первісні мотиви міграцій, останні є явищем передусім економічним, зумовленим пошуком нового робочого місця. Отже, міграція населення є фактором формування пропозиції робочої сили на міжнародному, національному та регіональному ринках праці.

Водночас необхідно вказати на те, що специфіка міграційних процесів в межах міжнародного економічного простору, в тому числі і регіонального, визначається наступними особливостями:

- глобальний характер міжнародної міграції робочої сили (охоплює всі країни світового співтовариства);
- переважання міграції робочої сили в загальному обсязі міграційних потоків;
- зростання питомої ваги демографічних факторів у розвитку міграційних процесів;
- збільшення масштабів міжнародної міграції робочої сили;
- розширення форм міграції та структури міграційних потоків;
- збільшення обсягів нелегальної міграції робочої сили.

Міжнародний рух робочої сили має специфічну для нього організацію переміщення людей. В деяких країнах майже всі галузі залежать від імпорту робочої сили. Територіальні переміщення населення здійснюються в певному соціальному просторі, що характеризується можливостями працевлаштування, життєвими благами, можливостями придбання житла, отримання освіти, спілкування, а також політичною стабільністю та особистою безпекою.

Серед факторів, що сприяють розвитку міграційних процесів, найбільш суттєвими є: висока швидкість розповсюдження інформації, швидкий розвиток міжнародних пасажирських сполучень, засобів комунікації тощо. Різномірні напрямки міграційних потоків обумовили те, що кожний сформований міграційний центр робочої сили має свої особливості.

Міграційні процеси в межах міжнародного та регіонального економічного простору мають давню історію, коли розвиток роторгівлі сприяв міграції іноземних робітників у великих масштабах. Така міграція носила примусовий характер. Близько 15 млн. мешканців Західної Африки було вивезено до Нового Світу такими країнами, як Англія, Франція, Португалія та Голандія. Відміна рабства на початку XIX ст. сприяла інтенсифікації цього процесу. Колоніальні країни залучали іноземних робітників на умовах контракту. Як правило це були вихідці з Індії, Китаю, які працювали в Америці, Африці та Азії. Протягом XIX – початку XX ст. таким шляхом мігрувало від 12 млн. до 37 млн. осіб [5]. Одночасно відбувався відтік робочої сили з Європи до Нового Світу. Протягом 1846-1939 років з Європи до Америки виїхало 38 млн. чол., до Канади – 7 млн., до Бразилії – 4,6 млн. Після другої світової війни спостерігалася зустрічна міграція до Європи. У 1968 році громадяни ЄС отримали право на вільне пересування та зайнятість в межах ЄС. Іноземна наймана робоча сила переважала на підприємствах країн-членів ЄС порівняно з кількістю громадян ЄС, які працювали за його межами.

На протязі XX ст. головним імпортером робочої сили були США. Наприкінці 90-х років в цю країну щорічно приїжджало 660 тис. іммігрантів. Європа, яка була на протязі перших шести десятиріч XX ст. експортером робочої сили, починаючи з 60-х років, стала її нетто-імпортером. Значні міграційні потоки спричинили те, що питома вага іноземців в населенні деяких європейських країн вже перевищує 5%, в той час, як в США вона складає понад 10%, а в Австралії – 20%. На сьогодні загальна чисельність іноземного населення в країнах ОЕСР в цілому 57 млн. чол. або 7% населення. Країни Західної Європи занепокоєні зростаючою кількістю мігрантів, насамперед з країн колишнього Радянського Союзу. Це створює додаткові проблеми разом з тими, що пов'язані з біженцями з колишньої Югославії та афро-азіатського регіону. Однак, можна впевнено стверджувати, що міграційна політика країн Заходу буде спрямована на залучення іноземної робочої сили з огляду на значну потребу в іноземних робітниках. Разом з тим будуть мати місце певні тенденції більш суворого регулювання даного процесу, що матиме відображення у відповідних законодавчих і нормативних актах.

Характерними особливостями міграції громадян України в межах європейського простору є тенденція трудової мігра-

ції за кордон на постійне, тривале або тимчасове проживання. За даними Державного комітету з питань охорони державного кордону України країнами, до яких громадяни України виїжджали у 2002 році найчастіше, були: Росія – 6,1 млн., Польща – 4,2 млн., Угорщина – 1,8 млн., Молдова – 1,3 млн., Білорусь – 0,9 млн., Словаччина – 262 тис., Туреччина – 177 тис., Румунія – 116 тис., Чехія – 97 тис., ФРН – 96 тис. У 2003 році основними центрами тяжіння українських трудових мігрантів були Росія (40-50%), Польща (15-20%), Чехія (10-15%), Італія (майже 10%), Португалія (4-6%) [7]. У цілому понад 90% загального потоку трудових мігрантів припадає на країни СНД (Росія, частково Білорусь), нові країни-члени ЄС (Польща, Чехія, Словаччина, Угорщина) та держави Південної Європи.

З огляду на те, що структурні трансформації в міжнародній економіці зумовили появу нових напрямків, рис та особливостей міжнародної трудової міграції, вихід України на міжнародну арену у 1990-і роки актуалізував питання збалансованого, комплексного, багаторівневого та багатостороннього управління міграційними процесами (на рівні міжнародних організацій, інтеграційних угруповань тощо).

Джерела та література

1. Румянцев А.П., Климко Г.Н., Рокоча В.В. Міжнародна економіка. – К.: Знання-Прес, 2003. – 447 с.
2. Філіпенко А.С., Шнирков О.І. Світова економіка. – К.: “Либідь”, 2000. – 582 с.
3. Філіпенко А.С. Україна і світове господарство: взаємодія на межі тисячоліть. – Київ: “Либідь”, 2002. – 470 с.
4. Заграница. – 2004. – №9. – С.2.
5. Вопросы экономики. – 2002. – №12. – С.108.
6. Литвин В. Українсько-угорські відносини: історичні традиції та нові обрії співробітництва // Голос України. – 29 травня. – 2004.
7. Послання Президента України до Верховної Ради України “Про внутрішнє та зовнішнє становище України у 2003 році”. – Київ, 2004. – С.350.
8. Приймак В. Трудова мобільність населення України і регіональні ринки праці. http://www.irr.lviv.ua/pe/statija00_4_1.html

Толкачева Е.В.

КАЧЕСТВО КАК ОДИН ИЗ ОСНОВНЫХ ЭЛЕМЕНТОВ КОНКУРЕНТОСПОСОБНОСТИ ТОВАРА НА МЕЖДУНАРОДНОМ РЫНКЕ

Качество товара, его эксплуатационная безопасность и надежность, дизайн, уровень послепродажного обслуживания являются для современного покупателя основными критериями при совершении покупки и, следовательно, определяют успех или неуспех фирмы в основном на международном рынке.

Современная рыночная экономика предъявляет принципиально новые требования к качеству выпускаемой продукции. Это связано с тем, что сейчас выживаемость любой фирмы, ее устойчивое положение на рынке товаров и услуг определяется уровнем конкурентоспособности. В свою очередь, конкурентоспособность связана с действием нескольких десятков факторов, среди которых можно выделить два основных – уровень цены и качество продукции. Причем второй фактор постепенно выходит на первое место. Производительность труда, экономия всех видов ресурсов уступают место качеству продукции.

Новейший подход к стратегии предпринимательства заключается в понимании того, что качество является самым эффективным средством удовлетворения требований потребителей и одновременно с этим – снижения издержек производства.

Качество – это совокупность свойств и характеристик продукции, которые придают ей способность удовлетворять обусловленные или предполагаемые потребности.

В социально-экономических условиях, присущих в настоящее время большинству развитых стран, качество продукции формируется под воздействием следующих основополагающих факторов:

1. Восприимчивость промышленных предприятий к оперативному использованию последних достижений научно-технического прогресса.
2. Тщательное изучение требований внутреннего и международного рынка, потребностей различных категорий потребителей.
3. Интенсивное использование «человеческого фактора», особенно его творческого потенциала, через обучение (рабочих и руководителей), воспитание, систематическое повышение квалификации, применение стимулов материального и морального характера.

Максимальное использование новейших достижений научно-технического прогресса и творческих возможностей работников, тщательный учет всего разнообразия возрастающих требований потребителя служат той основой, на которой создается современная организация труда и производства, и ее основная часть – система обеспечения и контроля качества выпускаемой продукции. Качество продукции, включая ее технико-экономические, эстетические, эргономические и прочие характеристики, закладывается в плане НИОКР.

Качество – понятие многоплановое, обеспечение его требует объединения творческого потенциала и практического опыта многих специалистов. Проблема повышения качества может быть решена только при совместных усилиях государства, органов управления, руководителей и членов трудовых коллективов предприятий. Важную роль в решении этой проблемы играют потребители, диктующие свои требования и запросы производителям товаров и услуг.

С одной стороны качество создается при определенных затратах, с другой – качество позволяет получить потребителю и производителю определенный полезный эффект.

Источники и литература

1. Азоев Г.Л. Конкуренция: анализ, стратегия и практика. – М.: Центр экономики и маркетинга, 1996.
2. Амиров Ю.Д., Печенкин А.Н. Оценка качества продукции и рыночная экономика // Стандарты и качество, 1992. – №10. – С. 53–55.
3. Богатин Ю.В. Экономическая оценка качества и эффективности работы предприятия. – М.: Изд. Стандартов, 1991. – 150 с.